

Euskaraz eroso aritzeko entrenatzen

Helmuga: Lutxi borda, Donazarre (Nafarroa Beherea). Bidaariak: Nafarroa Behereko eskualde guztietako 36 euskaldun (kontzientziatu). Bidairen helburua: egunerokoan gure hizkuntzarekin erosoago eta gaituago ibiltzea, beste hitz batean esanda, ahaldunduago aritzea. Gidariak: Emuneko aholkulari diren Larraitz Madinabeitia eta Ainhoa Lasa. Bidairen izena: Telp tailerrak.

| TXERRA RODRIGUEZ |

AZKEN KORRIKATIK euskalgintzan bolo-bolo ibili dira ahaldundu, jabetu eta botereku kontzeptuak. Izate-tik egitera eta egitetik izaterako bidean. Baina aspaldi hasi ziren batzuk bide horretan. Eta horren lagin Ipar Euskal Herrian gure haragitan bizi izan dugun ahaldundu ariketa praktiko bezain kolektiboa.

Donazarreko Lutxi borda zen topaleku. Hara bertaratu ziren 36 lagun. Amikuze, Aldude, Irisarri eta Oztibarreko euskara elkarteek –Zabalik, Adur, Har´eman eta Laminosine, hurrenez hurren– elkarrekin antolatu zuten lehen ekimen-erako zen hitzordua: Ipar Euskal Herriko barnealdean garatu diren lehen Telp atelierrak.

Saio bietan probatu, jolas eta irri egin genuen. Hizkuntza-asertibitatearen bidean lehen urratsak ematen ikasi eta bi saioen artean lehen pausoak eman. Esate baterako, bi saioen artean parte-hartzaileetako batek bere senarrarekin hizkuntza ohiturak aldatzeko bidea hasi zuen. Oti 100era tarteko bide asko dau dela erakutsi zigun horrela.

Beste hainbat partaide ere hasi ziren saiotik saiora probak egiten. Adibidez, haietako bat oporretan lagun batekin joan zen. Lagun horrek euskara ulertzen du, baina hitz egiteko ahalkea du. Opor horietan, biek alde aurretik hala erabakita, telpariak euskaraz egin zuen beti –besteak berariaz eskatu ezan– eta

Egunerokoan euskara gehiago erabiltzeko eta euskaraz ari direnean erosoago sentitzeko bideak landu zituzten Lutxi bordan elkartu ziren baxenabartarrek.

bere lagunak frantsesez. Hasieran, kostatu zitzaion ohitzea, baina egun-ek aurrera egin ahala, gero eta erosoago eta gero eta finago aritu ziren.

Hori bai, handik egun batzuetara, jai egun baten kariatara, askoz gehiago kostatu zitzaion berari euskarari eustea. Izan ere, ahaldundu luzea da, inoiz amaitzen ez den prozesua da eta entrenamendua eskatzen du. Batzuetan helburuak lortu-ko ditugu eta beste batzuetan askoz zailagoa izango da.

Hemen eta han, han eta hemen berbak asko erabili genituen bi saio-

otan. Lehenengo saioan ziurrenik gehiago bigarrean baino. Izan ere, ezberdintasunak dauden arren, funtsean bizipen antzekoak ditugu ezarritako mugaren alde bietan. Lehen kolpean iruditzen zaiguna baino hurbilago daude gure bizi-pen, sentimendu eta emozioak.

Etengabe hautatu beharra

Parte-hartzaileetako batek kasurako, bere lankideekin hasi zuen (eusk)ahaldundu prozesua. Haie-tako batzuekin euskaraz aritzen da buruz burukoetan, baina talde osoan frantsesez. Gauzak aldatzen

hasi da, ordea: bazkalorduan euskaldunekin euskaraz egiten hasi da eta besteekin edo guztiekin frantsesez. Hasieran uste zuen txarto hartuko zutela, baina inork ez du ezer esan, inork ez du aurpegi arrarorik jarri, inork ez du gaizki hartu.

Beste alde batetik, euskaldunon hizkuntza ibilbideak gero eta bihurriagoak dira: ez dira linealak, ez dira etenik gabekoak. Hiztunok bizialdian zehar hizkuntzak ahaztu, galdu, berrikasi edo berreskuratu egiten ditugu, gero eta gehiago.

Arrunt zaila izan da ibilbide lineala duenik aurkitzea parte-hartzaileen artean. Askok etxean ikasi eta karrikan edo eskolan edo bietan erdi-ahaztu eta geroago berreskuratu. Beste batzuek, ordea, etxean jaso ez eta euskaltegian ikasi, espazioak irabazi eta batzuetan zerbitu galdu. Beste batzuk kanpotik etorri eta bere egin. Denetarik. Gero eta gehiago. Gero eta bihurriago.

Horrek, zuzen, hautura eramaten gaitu. Ia euskaldun guztiok noizbait deliberoa hartu behar izan dugu, azken finean, guk baino ezin dugulako erabaki zer egin, elebazarrek ezin dute. Kasu batzuetan identitateagatik, beste batzuetan esan eta egiten dugunaren arteko koheren- tziagatik, beste batzuetan giroak edo estetikak bultzaturik. Denetari- ko arrazoiak. Baina beti deliberoa, beti hautua.

Bestela, inertziaren itsasoak badakigu nora eramaten gaituen ia oharkabea: erdaretara. Alde bietan kasu honetan ere. Guraria behar da, uneak eta guneak bilatu

behar dira, lagunak eta aliatuak aurkitu behar dira.

Adibidez, Telp tailerren bigarren saioa amaitu orduko, parte- hartzaileetako batzuk Garazira joan ziren ostatu batera. Hasiera batean, ostatu euskaldun baterako plana zuten, baina iritzi aldatu, eta denak batera ostatu ez-euskaldune- ra jo zuten, Telpetan ikasitakoak praktikan jartzera. Kolektiboki. Elkarri lagunduz.

Telp tailerretan geure buruari euskara plana egitea galdegiten zaigu. Praktikak helburu dituen euskara plana beti ere

Elebitasun sistematikoaren tranpak ere agerian geratu dira. Alde bietan, euskara beharrezko egitea inportantea da, funtsezkoa, ezin- bestekoa, aurrera egin nahi badugu. Euskarak funtzio propioak eta eksklusiboak izango dituen espazioak, uneak eta guneak sortzea eta elikatzea beharrezkoa dugu alde bietan.

Bestela, elebitasun sistematikoak ez du sekula lortuko erdaldunei ikusaraztea zerbait ari direla galtzen. Ez du sekula lortuko gureak baino indartsuago eta sendoago diren komunitateen aurrean gure burua tente izatea.

Esate baterako, telplarietako bat hautetsia da. Herriko Etxean ez dute itzulpen sistematik, eta orduan berak bere burua itzuli behar du

egiten dituen jendaurreko berbal- dietan. Orain arte batzuetan euska- raz egiten zuen, baina ez zen eroso aritzen, urduri jartzen zen. Telp saioen ondoren, ostera, irribarrea ahoan eta alai egin ditu euskarazko adierazpenak eta gero poliki-poliki eta laburtuz frantsesezko itzulpena. Dotore eta tente.

Izan ere, Telp tailerretan geure buruari euskara plana egitea galde- giten zaigu. Praktikak helburu dituen euskara plana beti ere. Non erabil dezaket orain baino gehiago? Nola erabil dezaket hizkuntza orain baino erosoago?

Lotsak eta plazerak, denak batera

Alde bietan beldurra, frustrazioa eta lotsa sentitzen ditugu, plazera, gozamena eta harrotasuna ere sen- titzen dugun arren. Bi sentimendu mota horien arteko dantzan aritzen da euskaldun kontzientea.

Parte-hartzaileetako batek, adibi- dez, aipatzen zuen berarekin jende askok euskaraz egiten zuela, baina horiek eurek bera ez bazegoen fran- tsesez aritzen zirela lasai arraio. Horren aurrean, berak beti sentitu izan du ezinegona. Saioen ostean, aipatzen zuen orain gauzak beste begi batzuekin ikusten dituela. Bere burua lagunarte hori euskalduntze- ko eragileztat hartzen hasi dela, hain zuzen ere.

Baina, tira, ibilaldi hau hasi baino ez da egin. Prozesu luzea da ahal- duntzea eta tailerra abiapuntua baino ez da. Hala ere, azken arike- tan ikusi genuen modura, pertsona batek jarrera aldatzen badu, bere ingurua ere aldatzen du neurri batean. ■

Animalia (areto berria)

Natura ezagutu, errespetatu eta zaindu egin behar dugu
Eureka! Zientzia Museoa - 943 01 24 78 - eurekamuseoa.es - Donostia